

EXPUNERE DE MOTIVE

PREAMBUL

Prezenta propunere legislativă are ca obiect **reglementarea unor măsuri specifice de sprijin al copiilor de două ori excepționali**, prin completarea prevederilor din materia învățământului preuniversitar special dedicat copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES).

Astfel, ne propunem să extindem obiectul Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările ulterioare, denumită în continuare „**Legea nr. 198/2023**”, prin identificarea unor soluții normative care să răspundă nevoilor specifice ale copiilor de două ori excepționali.

Noțiunea de „copii de două ori excepționali”, deși nu are o definiție legală până la acest moment, reprezintă o categorie distinctă de copii cu CES, care, printr-un concurs de circumstanțe, sunt capabili de performanțe înalte, grație unei capacități cognitive excepționale.

Studiile de specialitate de la nivel internațional din domeniul psihologiei și psihopedagogiei consacră această categorie distinctă de copii cu CES, ca reprezentând acei copii sau tineri cu o capacitate cognitivă excepțională, supradotați, dar care, concomitent, suferă de o deficiență¹. Fără a aprecia că noțiunea de „copil de două ori excepțional” ar putea reprezenta un diagnostic, credem că acesta se referă la o categorie distinctă de copii cu CES care ar trebui să beneficieze de măsuri integrate apte pe de-o parte să asigure integrarea socială a acestora, iar pe de altă parte, să stimuleze capacitatea cognitivă excepțională într-un context de învățare adaptat cerințelor acestora.

Din această perspectivă, prin prezenta inițiativă legislativă, ne propunem să atragem atenția cu privire la necesitatea de a asigura un cadru de reglementare flexibil, apt să satisfacă nevoile copiilor de două ori excepționali, prin raportare la recomandările și modelele de bune practici ale altor state.

¹ A se vedea Montgomery Conty Public Schools, Rockville, Maryland, Office of Curriculum and Instructional Programs and Office of Special Education and Student Services, Twice Exceptional Students a Staff Guidebook for Supporting the Achievement of Gifted Students with Disabilities, p. 3: https://www2.montgomeryschoolsmd.org/siteassets/district/curriculum/enriched/programs/gtld/0470.15_TwiceExceptionalStudents_Handbook_Web.pdf

DIAGNOZĂ;

Reiterând observațiile anterioare, noțiunea de „copil de două ori excepțional” face trimitere la acei copii cu CES supradotați, care dau dovadă de o capacitate cognitivă extraordinară, capabili de performanțe înalte și neurodiverși.

Neurodiversitatea se referă la diagnostice specifice care sunt considerate tulburări de dezvoltare (spre deosebire de dizabilități intelectuale sau bolile mintale), cum ar fi: tulburări specifice de învățare (dislexie, disgrafie, discalculie), dispraxie, ADHD, ADD, Sindromul Tourette, Autism/Asperger cu tulburările asociate: dificultăți de comunicare și socializare, de procesare senzorială, opoziționiste și de sfidare, comportamentale etc.

La nivel internațional există o preocupare continuă în sensul identificării acelor măsuri legislative apte să asigure integrarea copiilor de două ori excepționali, precum și stimularea capacității acestora privind performanța academică înaltă.

Încă din anul 1994, Consiliul Europei, prin Recomandarea nr. 1248 din 07.10.1994, intitulată „Educația pentru copiii supradotați”², a apreciat următoarele: „Copiii supradotați trebuie să poată beneficia de condiții educaționale adecvate, care să le permită să își dezvolte complet abilitățile, în beneficiul lor și al întregii societăți. Cu adevărat, nicio țară nu își poate permite să-și irosească talentele, iar dacă potențialul intelectual sau de alt tip nu este identificat la timp, aceasta ar însemna o mare pierdere de resurse umane. Pentru acest scop este necesară implementarea unor măsuri adecvate.”

Mai mult, inclusiv la nivel național, a existat Legea nr. 17/2007 privind educația tinerilor supradotați, capabili de performanță înaltă, abrogată prin efectele Legii nr. 198/2023, care prevedea o serie de măsuri și linii directoare în ceea ce privește sprijinirea copiilor supradotați printre altele, amintindu-se de necesitatea unui **curriculum diferențiat**, dar și de înființarea **unor grupe/clase speciale**.

Cu toate acestea, actul normativ amintit **nu făcea trimitere la situația copiilor de două ori excepționali**, adică acei tineri supradotați care fac parte din categoria copiilor cu CES.

Dificultățile reglementării unei astfel de categorii distincte de copii cu CES rezidă, în special, din cauza piedicilor de identificare a copiilor care fac parte din această categorie, având în vedere că prin acest concurs de împrejurări, aceștia își pot folosi abilitățile ca să-și mascheze dificultățile, astfel încât problemele lor de învățare sunt greu de descoperit. De asemenea, există și varianta în care dizabilitățile copilului ascund abilitățile. În unele cazuri, nici dizabilitatea, nici supradotarea nu pot fi recunoscute.

Cu toate acestea, cea mai bună metodă de identificare a lor se poate face printr-o evaluare neuropsihologică. Această evaluare ajută la descoperirea și înțelegerea abilităților și dizabilităților copilului. Când copiii de două ori excepționali sunt identificați și primesc suportul de care au nevoie, ei vor avea rezultate școlare bune și o mai înaltă stimă de sine.

² Tradus din engleză: *Education for gifted children*

Mai mult, reala dificultate intervine în ceea ce privește integrarea acestor copii în învățământul preuniversitar: Dacă sunt înscriși în educația de excelență, foarte probabil ei nu vor face față provocărilor și așteptărilor. Dacă sunt înscriși în învățământul special, tip de învățământ care, la ora actuală, nu include și elemente necesare apte să satisfacă nevoile copiilor supradotați, aceștia vor deveni tulburați, opoziționiști, anxioși, depresivi etc. În ambele cazuri, anxietatea, depresia, lipsa stimei de sine, dereglările emoționale pot duce la probleme comportamentale, ratare școlară sau chiar abandon școlar.

Raportat la actuala configurație legislativă, atât prevederile privind învățământul special de stat, particular sau confesional (art. 68 - 71 din Legea nr. 198/2023), cât și prevederile din materia elevilor capabili de performanțe înalte (art. 110 - art. 114 din Legea nr. 198/2023) nu reglementează situația particulară a copiilor de două ori excepționali.

Mai mult, inclusiv definiția cerințelor educaționale speciale oferită de prevederile pct. 11 din Anexa Legii nr. 198/2023 nu distinge și situația copiilor de două ori excepționali, limitându-se la următoarele: *„Cerințele educaționale speciale (CES) reprezintă necesitățile educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației, adaptate particularităților individuale și celor caracteristice unei anumite deficiențe/dizabilități sau tulburări/dificultăți de învățare ori de altă natură, precum și o asistență complexă de natură medicală, socială și/sau educațională.”*

PROGNOZĂ

Ceea ce ne propunem prin prezentul demers legislativ implică, pe de-o parte, consacrarea juridică a noțiunii de „copii de două ori excepționali”, iar pe de altă parte, modificarea și completarea Legii nr. 198/2023 în sensul prevederii unor norme juridice speciale care să răspundă nevoilor educaționale ale acestor copii.

1. Definirea noțiunii de „copii de două ori excepționali”

Plecând de la premisa conform căreia un copil dublu excepțional manifestă, concomitent, atât o capacitate cognitivă excepțională, cât și o dizabilitate³, ne propunem ca definirea noțiunii de „copil de două ori excepțional” să reprezinte categoria minorilor capabili de performanțe înalte, cu cerințe educaționale speciale.

În această manieră, definirea noțiunii utilizează la rândul său noțiuni reglementate, facilitând astfel înțelegerea acesteia prin prisma celor două noțiuni distincte care determină această categorie specifică. Cu alte cuvinte, prin suprapunerea noțiunii de *copil cu cerințe educaționale speciale* peste cea de *copil capabil de performanțe înalte*, se poate determina sfera de cuprindere a noțiunii de *copil de două ori excepțional*.

2. Asigurarea educației pentru „copiii de două ori excepționali”

³ <https://childmind.org/article/twice-exceptional-kids-both-gifted-and-challenged/>

Având în vedere faptul că nici învățământul special pentru copiii cu CES, (care este dedicată copiilor cu un coeficient de inteligență cel mult mediu) și nici educația de excelență nu reprezintă tipuri de învățământ potrivite „copiilor de două ori excepționali,” educația acestora este de preferat să aibă loc în grupe/clase de sine-stătătoare în cadrul unităților de învățământ special sau în cadrul unităților de învățământ de masă.

Odată cu frecventarea cursurilor acestor grupe/clase, copiii de două ori excepționali vor avea un scop și o motivare pentru a frecventa învățământul. Școala, în actuala sa configurație, nu reușește nici să întâmpine, nici să împlinească nevoile particulare ale acestor copii, putând determina o agravare a situației medicale a acestora și chiar supunerea acestora la fenomenul de *bullying*.

În aceste condiții, am prevăzut în cadrul categoriei specifice Învățământului special, atât aplicarea, în mod corespunzător, a acestor prevederi și copiilor de două ori excepționali, precum și **obligativitatea constituirii de grupe/clase speciale organizate în cadrul unităților de învățământ, în baza unui curriculum special a copiilor de două ori excepționali.**

Totodată, am prevăzut, în cadrul dispozițiilor destinate **copiilor capabili de performanțe înalte**, o normă de trimitere care asigură aplicarea acestor norme juridice și în cazul copiilor de două ori excepționali.

În același timp, pentru un plus de rigoare normativă, propunem inserarea unei obligații în ceea ce privește desfășurarea activităților suplimentare de învățare și programe educaționale pentru elevii capabili de performanțe înalte, adaptate la particularitățile, interesele, potențialul și ritmul lor de învățare, **iar nu doar o simplă posibilitate.**

*

* *

Credem că educația trebuie să răspundă nevoilor particulare ale fiecărui copil, iar arhitectura sistemului de învățământ se impune a fi configurată într-o manieră flexibilă, aptă să asigure procesul educațional specific fiecărei categorii particulare de beneficiari primari.

Ca atare, vă propunem spre dezbateră și aprobare prezenta propunere legislativă.

Inițiator,

**SENATOR
ȘTEFAN PĂLĂRIE**

DIAGNOZĂ;

Reiterând observațiile anterioare, noțiunea de „copil de două ori excepțional” face trimitere la acei copii cu CES supradotați, care dau dovadă de o capacitate cognitivă extraordinară, capabili de performanțe înalte și neurodiverși.

Neurodiversitatea se referă la diagnostice specifice care sunt considerate tulburări de dezvoltare (spre deosebire de dizabilități intelectuale sau bolile mintale), cum ar fi: tulburări specifice de învățare (dislexie, disgrafie, discalculie), dispraxie, ADHD, ADD, Sindromul Tourette, Autism/Asperger cu tulburările asociate: dificultăți de comunicare și socializare, de procesare senzorială, opoziționiste și de sfidare, comportamentale etc.

La nivel internațional există o preocupare continuă în sensul identificării acelor măsuri legislative apte să asigure integrarea copiilor de două ori excepționali, precum și stimularea capacității acestora privind performanța academică înaltă.

Încă din anul 1994, Consiliul Europei, prin Recomandarea nr. 1248 din 07.10.1994, intitulată „Educația pentru copiii supradotați”², a apreciat următoarele: „Copiii supradotați trebuie să poată beneficia de condiții educaționale adecvate, care să le permită să își dezvolte complet abilitățile, în beneficiul lor și al întregii societăți. Cu adevărat, nicio țară nu își poate permite să-și irosească talentele, iar dacă potențialul intelectual sau de alt tip nu este identificat la timp, aceasta ar însemna o mare pierdere de resurse umane. Pentru acest scop este necesară implementarea unor măsuri adecvate.”

Mai mult, inclusiv la nivel național, a existat Legea nr. 17/2007 privind educația tinerilor supradotați, capabili de performanță înaltă, abrogată prin efectele Legii nr. 198/2023, care prevedea o serie de măsuri și linii directoare în ceea ce privește sprijinirea copiilor supradotați printre altele, amintindu-se de necesitatea unui **curriculum diferențiat**, dar și de înființarea **unor grupe/clase speciale**.

Cu toate acestea, actul normativ amintit **nu făcea trimitere la situația copiilor de două ori excepționali**, adică acei tineri supradotați care fac parte din categoria copiilor cu CES.

Dificultățile reglementării unei astfel de categorii distincte de copii cu CES rezidă, în special, din cauza piedicilor de identificare a copiilor care fac parte din această categorie, având în vedere că prin acest concurs de împrejurări, aceștia își pot folosi abilitățile ca să-și mascheze dificultățile, astfel încât problemele lor de învățare sunt greu de descoperit. De asemenea, există și varianta în care dizabilitățile copilului ascund abilitățile. În unele cazuri, nici dizabilitatea, nici supradotarea nu pot fi recunoscute.

Cu toate acestea, cea mai bună metodă de identificare a lor se poate face printr-o evaluare neuropsihologică. Această evaluare ajută la descoperirea și înțelegerea abilităților și dizabilităților copilului. Când copiii de două ori excepționali sunt identificați și primesc suportul de care au nevoie, ei vor avea rezultate școlare bune și o mai înaltă stimă de sine.

² Tradus din engleză: *Education for gifted children*

Tabel semnături

Lege pentru modificarea și completarea Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023

Nr. crt.	Nume și prenume	Grup parlamentar	Semnătură
1.	Munteanu Luciea Diana	PNL	
2.	ANISIE MONICA CRISTINA	PNL	
3	Adrian Helus	PNL	
4	Ovidiu Aniu	PNL	
5.	AINICA SIMILA - MONICA	USR	
6	ANDREI MARIUS MIFTO DE	USR	
7.	ADINA SANICATA	USR	
8.	HAVARNEANU FILIP	USR	

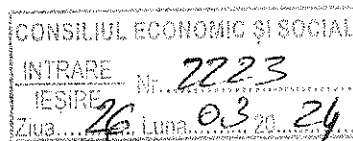

LEGE

pentru modificarea și completarea Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023

Tabel semnături

Nr. crt.	Nume și prenume	Grup parlamentar	Semnătură
	Kovacs Trina Elisabeta	UDMR	

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENAT

LEGE

Lege pentru modificarea și completarea Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. I. – Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 613 din 05 iulie 2023, cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 68, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Educația specială reprezintă forma de educație flexibilă acordată copiilor cu CES, care, din cauza unor dizabilități mintale, psihice, intelectuale și/sau senzoriale, precum și din cauza unor dizabilități fizice, motorii și neuromotorii, tulburări emoționale, de neurodezvoltare, inadaptare socială sau a oricărei alte boli, tulburări sau a unei afecțiuni cronice, genetice, au nevoie de resurse și de sprijin specializat și **copiilor de două ori excepționali.**”

2. La articolul 68, alineatul (2), după litera e), se introduce o nouă literă, lit. f) cu următorul cuprins:

„f) **copiii de două ori excepționali, în grupe/clase speciale organizate în cadrul unităților de învățământ, în baza unui curriculum special particularizat nevoilor acestora și în conformitate cu metodologia aprobată prin ordin al ministrului educației.**”

3. La articolul 111, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) În unitățile de învățământ și în centrele de excelență **se desfășoară** activități suplimentare de învățare și programe educaționale pentru elevii capabili de performanțe înalte, adaptate la particularitățile, interesele, potențialul și ritmul lor de învățare. Aceste programe sunt de

aprofundare și extindere a învățării corespunzătoare curriculumului național sau altor domenii, de dezvoltare a unor aptitudini specifice, de mentorat și transfer de competență, de accelerare a promovării, conform ritmului individual de învățare.”

4. După articolul 114, se adaugă un nou articol, art. 114¹, care avea următorul cuprins:

„Art. 114¹ - Prevederile prezentei secțiuni se aplică și copiilor de două ori excepționali. Metodologia pentru identificarea copiilor de două ori excepționali se stabilește prin ordin al ministrului educației.”

5. La Anexă: LISTA definițiilor termenilor și expresiilor utilizate în cuprinsul legii, după punctul 18, se adaugă un nou punct, pct. 18¹, care va avea următorul cuprins:

„18¹. Copilul de două ori excepțional este minorul sau majorul înmatriculat în învățământul preuniversitar obligatoriu capabil de performanțe înalte, cu cerințe educaționale speciale.”

Art. II. În termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Ministerul Educației elaborează metodologia și curriculumul special particularizat nevoilor copiilor de două ori excepționali care decurg din aplicarea prezentei legi, precum și metodologia pentru identificarea copiilor de două ori excepționali.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor articolului 75 și ale articolului 76 alineatul (1) din Constituția României, republicată.

**PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

p. ALFRED-ROBERT SIMONIS

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**

NICOLAE-IONEL CIUCĂ